

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 marca 2025 r.
na posiedzeniu bez udziału stron
w przedmiocie wniosku o wyłączenie z urzędu sędziów Sądu Najwyższego
na podstawie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. *a contrario*

postanowił:

wniosek sędziego SN J.M. o wyłączenie z urzędu sędziów Sądu
Najwyższego T.S., K.Z. i M.Ł. pozostawić bez rozpoznania, jako
niedopuszczalny z mocy ustawy.

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Najwyższego J.M. w dniu 20 lutego 2025 roku, złożył na podstawie art. 40 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. pismo wskazujące na konieczność wyłączenia z mocy prawa sędziów Sądu Najwyższego T.S., K.Z. i M.Ł. od rozpoznania sprawy o sygn. akt II KB 48/24, bowiem sędziowie ci mają taki sam status ustrojowy co sędzia, która wystąpiła z niedopuszczalnym wnioskiem o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności.

SSN J.M., podobnie jak SSN T.S., SSN K.Z., SSN M.Ł. i SSN M.G. został wylosowany do rozpoznania sprawy o sygn. II KB 48/24 w przedmiocie wniosku złożonego w trybie art. 42a § 13 u.s.p. przez SSO M.M.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek sędziego SN J.M. należało pozostawić bez rozpoznania z uwagi na jego niedopuszczalność.

Zgodnie z dyspozycją art. 42 § 1 k.p.k. wyłączenie następuje na żądanie sędziego, z urzędu albo na wniosek strony. Jeżeli sędzia uzna, że zachodzi przyczyna wyłączająca go z mocy art. 40, wyłącza się, składając oświadczenie na piśmie do akt, a na jego miejsce wstępuje inny sędzia (§ 2). Podkreślenia wymaga przy tym, iż żądanie sędziego nie jest stricte wnioskiem o jego wyłączenie, gdyż ustawa odmiennie określa te czynności, lecz oświadczeniem wiedzy o podstawie jego wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k., ocena zaistnienia której należy do sądu (zob. D. Świecki (w:) B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 42).

Literalne brzmienie powołanego przepisu w sposób jednoznaczny zatem wskazuje, iż podmiotem uprawnionym do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego jest strona postępowania. Sędzia, zasiadający w składzie orzekającym w danej sprawie, nie jest zatem uprawniony do formułowania takowego postulatu, a jedynym żądaniem w tym zakresie mu przysługującym jest „samowylączenie” w postaci uprzednio wspomnianego złożenia oświadczenia wiedzy (zob. postanowienie SN z dnia 30 listopada 2023 r., I Zo 81/22; postanowienie SN z dnia 15 grudnia 2023 r., I Zo 74/23; postanowienie SN z dnia 18 września 2024 r., II Zo 74/24).

Zarówno w świetle regulacji kodeksowej z art. 41 k.p.k., jak i określonej w art. 29 § 5 i 7 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, sędzia wylosowany do rozpoznania tak wniosku o wyłączenie sędziego, jak i testu niezawisłości i bezstronności, nie ma legitymacji do wystąpienia z wnioskiem o wyłączenie innego sędziego wyznaczonego do orzekania w tej sprawie, zaś uprawnionym do złożenia wniosku o zbadanie zachowania standardów niezawisłości i bezstronności jest strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawach, o których mowa w art. 29 § 6 powoływanej ustawy.

Tym samym wniosek sędziego SN J.M. z dnia 20 lutego 2025 roku o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego T.S., K.Z. i M.Ł. już z tej przyczyny nie mógł wywrzeć oczekiwanego przez wnioskującego rezultatu.

Niezależnie od kwestii niedopuszczalności powyższego wniosku, poczynić należy uwagę, iż wskazany wniosek nie zawiera w swej treści przywołania takich faktów, które uzasadniałyby wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego T.S., K.Z. i M.Ł. od rozpoznania sprawy o sygn. akt II KB 48/24. Wnioskujący nie przedstawił bowiem skonkretyzowanych okoliczności, mogących wzbudzić u przeciętnego i rozsądnie rozumującego obserwatora procesu uzasadnioną wątpliwość co do istnienia w sprawie o sygnaturze akt I ZB 48/24 kierunkowego nastawienia któregośkolwiek wskazanego sędziego, która zestawiona z przedmiotem rozstrzygnięcia prowadziłaby do wniosku o uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności tegoż sędziego. Podkreślić należy, iż wspomniana wątpliwość musi bowiem wynikać z pewnych okoliczności faktycznych, np. zachowania sędziego wyrażającego swój stosunek do sprawy, a nie zaś z regulacji prawnych konstytuujących ustrój sądownictwa.

Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu wniesionego pisma, w rozpatrywanej sprawie nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, jakoby miała zostać naruszona zasada *nemo iudex in causa sua*. Należy w pełni podzielić pogląd, iż wniosków o wyłączenie usadowionych tylko na podnoszeniu okoliczności o charakterze ustrojowym nie wolno uwzględniać automatycznie z tego tylko powodu, iż przedmiot sprawy znajduje zastosowanie także do osób ją rozstrzygających (zob. postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2024 r., III KK 293/23; postanowienie SN z dnia 11 lipca 2024 r., IV KK 142/24). Bez zindywidualizowania podnoszonych okoliczności w aspekcie konkretnych faktów poddających się ocenie sądu, pozostają one w warstwie wyłącznie teoretycznej, niepowiązanej odpowiednio ani z konkretną sprawą, od udziału w której wniosek o wyłączenie zostaje złożony, ani z określonym sędzią, którego wniosek ten dotyczy (zob. postanowienie SN z dnia 11 października 2024 r., II KO 110/24).

W uwarunkowaniach niniejszej sprawy nie mogłoby dojść do złamania zasady *nemo iudex in causa sua* przez sędziów Sądu Najwyższego powołanych przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r.,

albowiem sędziowie ci w takich okolicznościach nie orzekają „we własnej sprawie”, gdyż przedmiot konkretnego postępowania nie stanowi „ich sprawy”, a wydane przez nich orzeczenie w żaden sposób nie będzie miało wpływu na sferę ich własnych uprawnień lub obowiązków prawnych (zob. postanowienie SN z dnia 30 listopada 2023 r., I Zo 75/24; postanowienie SN z dnia 4 września 2024 r., I Zo 144/24; postanowienie SN z dnia 2 października 2024 r., V KK 282/24). Takie działanie mogłoby doprowadzić do odsunięcia od orzekania znacznej liczby sędziów, a tym samym do wpływania na skład sądu i na treść orzeczenia.

Przepis art. 40 § 1 k.p.k. zawiera zamknięty katalog podstaw do wyłączenia sędziego z mocy prawa, który nie może podlegać wykładni rozszerzającej (zob. A. Murzynowski, Glosa do postanowienia SN z 11.12.2002 r., V KK 135/02, OSP2004/2, s. 25; podobnie R.A. Świątłowski, Glosa do wyroku SN z 5.02.1997 r., V KKN 180/96, OSP 1998/2, s. 40). Przy czym przesłanka, że sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio (art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k.) dotyczy takiej sprawy, której przedmiotem jest rozstrzygnięcie o jego prawach o obowiązkach, także w sferze cywilnoprawnej (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, w: Kodeks postępowania karnego..., t. 1, red. P. Hofmański, s. 323; postanowienie SN z dnia 6 września 2022 r., II KK 22/21). Taka sytuacja ma zawsze miejsce gdy sędzia uczestniczy w procesie karnym w charakterze strony (zarówno biernej, jak i czynnej), albo quasi-strony, w tych bowiem przypadkach *ex definitione* ma interes prawny w korzystnym dla siebie rozstrzygnięciu o przedmiocie procesu (zob. J. Zagrodnik, Proces karny, red. J. Zagrodnik. S. 225). Przy czym chodzi tu o sprawę, która wprost ma związek z osobą sędziego i którą sędzia jest osobiście zainteresowany.

Zatem okoliczności wskazywane przez sędziego SN J.M., związane ze statusem ustrojowym sędziów, nie mogły zostać rozpoznane w trybie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie podkreśla się, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło to tego powołania (zob. m. in. postanowienie SN z dnia 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19, postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V

KK 358/23). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (zob. postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22).

Powyższe stanowisko potwierdza również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, z którego wynika, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Także z brzmienia art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 622; dalej ustawa o SN), dodanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259) wynika, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Skoro zatem ustawa o SN w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu (zob. art. 29 ustawy o SN), to w tym zakresie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze (zob. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21).

Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność uznania, iż niedopuszczalne jest zastosowanie art. 42 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści wniosku o wyłączenie sędziego wynika, że dotyczy on okoliczności przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o SN, a tak właśnie jest w niniejszej sprawie. Podstawę wniosku stanowiły tu bowiem okoliczności dotyczące powołania sędziów SN, a de facto kwestie związane z organem o to wnioskującym, a więc Krajową Radą Sądownictwa, ukształtowaną na drodze nowelizacji z dnia 8 grudnia 2017 r. Takie procedowanie

zmierzałoby do obejścia zawartego w art. 29 § 4 ustawy o SN bezwzględnego zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Z powyższych względów wniosek sędziego SN J.M. o wyłączenie z urzędu sędziów Sądu Najwyższego T.S., K.Z. i M.Ł. należało pozostawić bez rozpoznania, jako niedopuszczalny z mocy ustawy.

[WB]

[a.ł.]